

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

**EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 558. ISTUNGJÄRK – INTERACTIO,
24.2.2021–25.2.2021****Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee resolutsioon teemal „Organiseeritud kodanikuühiskonna
kaasamine riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse – mis toimib ja mis mitte?“****(27 liikmesriigis peetud konsultatsioonide põhjal)**

(2021/C 155/01)

Raportöörid: **Gonçalo LOBO XAVIER****Javier DOZ ORRIT****Luca JAHIER**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 24.–25. veebruari 2021 istungjärgul (25. veebruari istungil) vastu järgmise resolutsiooni. Poolt hääletas 268, erapooletuks jäi 5.

1. Sissejuhatus

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on vastu võtnud mitu arvamust, resolutsiooni ja deklaratsiooni „NextGenerationEU“ taastekava ja selle eri osiste, eelkõige taaste- ja vastupidavusrahastu kohta. Komitee on väljendanud nõusolekut selle sisu ja nende reformiettepanekute suunaga, mille eesmärk on hoogustada majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning algtada tootmismudeli muutmine.

1.2. Komitee leiab, et kõik restruktureerimisprotsessi reformid peavad tuginema ELi aluspõhimõtetele – inimõiguste ja sotsiaalsete õiguste, demokraatlike väärtuste ja õigusriigi põhimõtte kaitsele. Taaste- ja vastupidavusrahastu raames tehtavate investeeringute eesmärk peab olema kasutada täielikult ära ühtse turu potentsiaal, tugevdada ELi majanduslikku vastupanuvõimet, saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, luua ringmajandus, saavutada hiljemalt 2050. aastaks ELi kliimaneutraalsus, ergutada majanduse ja ühiskonna digiteerimisega seotud innovatsiooni ja moderniseerimist ning rakendada tõhusalt Euroopa sotsiaalõiguste sammas, et tagada sotsiaalne ühtekuuluvus, kaotada vaesus ja vähendada ebavõrdsust. Investeeringutega tuleb reageerida pandeemia põhjustatud majandus- ja sotsiaalkriisile, arvestades seejuures, et kriisi mõju on varem prognoositust laiem, raskem ja sügavam, ning tagada kiire taastumine. Samuti tuleks taaste- ja vastupidavusrahastut kasutada täielikus kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonide ja lepingutega, millega EL ja liikmesriigid on ühinenud, näiteks ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon. Komitee peab väga tähtsaks tagada hea valitsemistava, valvsus korruptsiooni suhtes fondihalduses ja demokraatlik vastutus.

1.3. Komitee peab samuti väga oluliseks, et reformide eesmärk oleks ühtviisi nii suurendada majanduse tootlikkust kui ka tugevdada innovaatilist tööstusstruktuuri VKEdes ja sotsiaalsete ettevõtete toetamise kaudu. Komitee rõhutab Euroopa tasandi teadusuuringute rolli ja seoseid tootmisprotsessiga. Samuti tuleks komitee arvates kehtestada mehhanismid, mille

abil tagada õiglane rohe- ja digiüleminek ELis ja kõigis liikmesriikides ning toetada tööturult tõrjutud inimeste majanduslikku taasintegreerimist. Sellega seoses kordab komitee oma muret selle pärast, et 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus õiglasele üleminekul ette nähtud vahendid ei ole piisavad.

1.4. ELi institutsioonid reageerisid 2008. aasta kriisiga võrreldes väga erinevalt. Taastekava rahastamine Euroopa ühiste võlakirjade emiteerimise kaudu on oluline verstapost ELi ajaloos. Komiteele valmistab eriti muret toetus majandus- ja rahaliidu süvendamisele. See küsimus tuleks tõstatada eelseisval Euroopa tulevikku käsitleval konverentsil. Samas tuleb tunnistada eesistujariik Portugali korraldatava, sotsiaaloiguste samba tõhusa rakendamise teemalise Porto tippkohtumise olulisust. Komitee on seisukohal, et kodanikuühiskonna kaasamine peab minema kaugemale majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnast ning hõlmama selliseid olulisi küsimusi nagu Euroopa tulevik või ühinemine ja ühinemiseelsed läbirääkimised ELi taotlejariikidega.

1.5. Komisjon peaks riiklike taaste- ja vastupidavuskavade hindamisel võtma arvesse pandeemia mõju eri liikmesriikidele ja nende suutlikkust.

1.6. Soovime käesolevas resolutsioonis väljendada ka rahulolu Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahel 2020. aasta detsembris kolmepoolse kohtumise käigus saavutatud kokkuleppe üle, mille raames kiideti heaks määrus, millega kehtestatakse (artikkel 18), et sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid peavad nendega konsulteerimise kaudu osalema riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamises ja rakendamises.

1.7. Käesoleva resolutsiooni teema ongi kodanikuühiskonna organisatsioonide osalus riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades. Euroopa poolaasta rühma riikide delegatsioonide koostatud aruannete põhjal tahaksime anda esialgse hinnangu, kuidas osalemine on arenenud, ja teavitada Euroopa institutsioone ja riikide valitsusi selles leitud puudustest. Sel viisil saaks komitee aidata tagada, et liikmesriikide valitsused ja Euroopa institutsioonid võtavad asjakohaseid parandusmeetmeid enne tähtaega, mille jooksul liikmesriikide valitsused peavad riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad lõpule viima ja Euroopa Komisjon need heaks kiitma. See hinnang peaks näitama mitte üksnes seda, kui ulatuslikult on kodanikuühiskond osalenud kavade väljatöötamisel, vaid ka nende kaasamise kvaliteeti ja seda, kui läbipaistvalt on eri liikmesriigid teinud oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kavandid üldsusele kättesaadavaks.

1.8. Euroopa tasandi sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid on seoses enda kaasamisega „NextGenerationEU“ taastekavasse tunnistanud, et tavapäraste Euroopa poolaasta menetlustega võrreldes on tehtud edusamme. Samuti tunnistavad nad Euroopa Komisjoni positiivset rolli kodanikuühiskonna osalemise edendamisel riiklikul tasandil. Enamik neist peab tegelikku osalemist siiski endiselt suuresti ebapiisavaks ja leiab, et protsessid ei võimalda kodanikuühiskonna organisatsioonide arvamustel piisavalt mõjule pääseda. Sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid kutsuvad üles neid puudusi riikliku taaste- ja vastupidavuskava rakendamise ja hindamise etapis kõrvaldama, kehtestades ametlikumad menetlused, mis hõlbustavad tegelikku mõttevahetust.

2. Taust

2.1. 18. detsembril 2020 jõudsid Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament taaste- ja vastupidavusraha suhtes kokkuleppele. Selleks et rahastusele juurde pääseda, valmistavad liikmesriigid ette riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad, milles esitatakse investeeringute ja reformide pakett kooskõlas Euroopa Liidu suunistega konsulteerimisprotsessi kohta. Juba esimestes, septembris avaldatud suunises palutakse liikmesriikidel kirjeldada mis tahes sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna ja muude asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimist või nende panust taaste- ja vastupidavuskava koostamisel ja rakendamisel ⁽¹⁾.

2.2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu detsembris saavutatud kokkulepe sisaldab muu hulgas lõiget sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna kaasamise kohta. Artikli 18 lõike 4 punkti q kohaselt tuleb riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades esitada „taaste- ja vastupidavuskava ettevalmistamiseks ning, kui see on asjakohane, elluviimiseks nende konsultatsioonide kokkuvõte, mis on läbi viidud kooskõlas riigisisese õigusraamistikuga kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide [...] ja muude sidusrühmadega, ning selgitus selle kohta, kuidas on sidusrühmade seisukohti taaste- ja vastupidavuskavas arvesse võetud“ ⁽²⁾.

⁽¹⁾ SWD(2020) 205 final.

⁽²⁾ ELT L 57, 18.2.2021, lk 17.

2.3. Euroopa poolaasta rühma 2020.–2023. aasta tööprogramm võeti vastu rühma esimesel koosolekul 16. detsembril 2020. Tööprogrammi üks oluline uus element oli komitee liikmete virtuaalsete konsultatsioonide korraldamine liikmesriikides 2021. aasta jaanuaris. Selle eesmärk oli koguda teavet organiseeritud kodanikuühiskonna osalemise kohta riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades, et komitee saaks veebruaris toimuval täiskogu istungjärgul võtta vastu resolutsiooni.

3. Meetod

3.1. Aruande jaoks vajalikud andmed ja teave koguti 2021. aasta jaanuaris.

Kokku saadi vastused 26 liikmesriigi delegatsioonilt. Konsultatsioonid toimusid liikmete endi teadmiste põhjal ning neis osalesid sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid. Mõnes riigis olid kaasatud riiklikud majandus- ja sotsiaalnõukogud või samaväärsed organid ning teistes konsulteeriti ka valitsuse esindajatega.

3.2. Konsultatsioonid põhinesid järgmisel viiel küsimusel:

- 1) Kas Teie riigis on olemas mehhanismid taaste- ja vastupidavuskavade teemal konsulteerimiseks? Kas peate neid piisavaks ja asjakohaseks?
- 2) Kas Teie riigis kasutatakse sotsiaalpartnerite ja ülejäänud kodanikuühiskonna puhul erinevaid konsulteerimismehhanisme?
- 3) Teie riik peab esitama oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava hiljemalt 30. aprilliks. Kui kaugel Teie riigis selle protsessiga ollakse?
- 4) Millised erinevused on Teie riigis taaste- ja vastupidavuskavade menetlusel võrreldes organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimisega tavalise poolaasta menetluse raames?
- 5) Mil määral on Teie riigi taaste- ja vastupidavuskavad kooskõlas Teie riigi organiseeritud kodanikuühiskonna poliitiliste eesmärkidega?

4. Konsultatsioonide tulemustel põhinevad tähelepanekud

4.1. 1. küsimus: kas Teie riigis on olemas mehhanismid taaste- ja vastupidavuskavade teemal konsulteerimiseks?

4.1.1. Valdavas enamikus vastustest teatati, et asjaomane riigivalitsus on loonud mingis vormis konsulteerimismehhanismi organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamiseks oma taaste- ja vastupidavuskava koostamisse. Mõnes liikmesriigis on konsultatsioonid kodanikuühiskonnaga juba toimunud, samas kui teistes on need veel pooleli või kavandatud toimuma hiljem.

4.1.2. Kasutatavad mehhanismid on erinevad, need hõlmavad kirjalike ettepanekute esitamist, kõrgetasemelisi kohtumisi vastutavate ministritega, sihtotstarbeliselt koostatud ja tagasi saadud küsimustike hindamist ning ümarlauaarutelusid valitsuse esindajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel. Mõni liikmesriik on aluseks võtnud ja kasutanud ka mehhanisme, mis on loodud konsulteerimiseks tavapärase Euroopa poolaasta menetluse raames, tehes 2021. aasta spetsiaalse uue ajakava ja COVID-19 pandeemia piiravate tingimuste alusel vajalikud muudatused.

4.1.3. Mitmed vastused näitasid siiski, et kodanikuühiskonna tõeline osalemine on puudulik. Üks osalemistakistus oli mõne riigi valitsuse ilmne soovimatus kaasata kodanikuühiskond oma kava koostamisse. Konsultatsioonid toimusid sageli mitte seepärast, et valitsus oleks püüdnud kodanikuühiskonda kaasata, vaid sotsiaalpartnerite ja teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide algatusel ja nende kaebuste tulemusel.

4.1.4. Isegi kui kodanikuühiskond ametlikult kaasati, peeti kodanikuühiskonnaga konsulteerimiseks ette nähtud aega ebapiisavaks ja seega veel üheks tõelise osalemise ees seisvaks takistuseks. Osalejad suhtusid kriitiliselt mõne valitsuse kinnitatud pingelisse ajakavva, sest tõenäoliselt takistab see sisulist arutelu ja kodanikuühiskonna panuse kaalumist taaste- ja vastupidavuskavade puhul. Seega, kuigi paljudel liikmesriikidel on taaste- ja vastupidavuskavade koostamise protsessi osana mingil kujul olemas organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimise mehhanism, võimaldab märksa väiksem arv liikmesriike tegelikult kodanikuühiskonnal tõeliselt osaleda ja sellest tulenevatel ettepanekutel tegelikult mõjule pääseda.

4.1.5. Kahjuks teatas mitu osalejat, et nende riigi kava koostamise etapis ei ole konsultatsioone toimunud ega kavandatud. Lisaks teatasid mõned vastajad, et kuigi konsultatsioonid toimusid, hõlmasid need seni ainult sotsiaalpartnereid, mitte organiseeritud kodanikuühiskonda laiemalt.

4.1.6. Saadud teabe alusel ⁽³⁾ jaotasime liikmesriigid resolutsiooni teema põhjal kolme kategooriasse: riigid, kus vähemalt seni ei ole praktiliselt mingit kaasamist toimunud (Taani, Slovakkia), riigid, kus on toimunud mõningane ametlik või mitteametlik konsulteerimine, ent kus mõjulepääsu ei tuvastatud (Austria, Belgia, Tšehhi, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Eesti, Prantsusmaa, Horvaatia, Ungari, Iirimaa, Leedu, Läti, Luksemburg, Madalmaad, Poola, Portugal, Rumeenia, Rootsi, Sloveenia) ja riigid, kus on toimunud struktureeritud kaasamine, mis mõnel juhul on kavade mõnd aspekti mõjutanud (Bulgaaria, Küpros, Soome, Itaalia, Malta).

4.1.7. Üldiselt näitavad vastused, et organiseeritud kodanikuühiskond soovib väga anda oma panuse riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse. Sotsiaalpartnereid ja kodanikuühiskonna organisatsioone esindavad vastajad kirjeldasid osalemiskatseid, sealhulgas ettepanekute koostamist ja püüdeid jõuda valitsuse esindajateni. Mõnes liikmesriigis on need algatused viinud kodanikuühiskonna suurema kaasatuseni kavade koostamisse, kuid kahjuks tundub, et teistes liikmesriikides ei ole need tulemusi andnud.

4.2. 2. küsimus: kas Teie riigis kasutatakse sotsiaalpartnerite ja ülejäänud organiseeritud kodanikuühiskonna puhul erinevaid konsulteerimismehhanisme?

4.2.1. Enamikus liikmesriikides on sotsiaalpartnerite ja ülejäänud organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimise kord erinev. Vastajad teatasid, et sotsiaalpartnerid on kaasatud struktureeritumalt, institutsionaliseeritumalt ja püsivalt, samal ajal kui ülejäänud kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteeritakse pigem juhtumipõhiselt ja mitteametlikult. Nagu eespool mainitud, konsulteeris mitu liikmesriiki taaste- ja vastupidavuskavade koostamise käigus üksnes sotsiaalpartneritega, mitte aga kodanikuühiskonnaga laiemalt. Ühes liikmesriigis kasutati versiooni, mille puhul valitsus konsulteeris ainult laima kodanikuühiskonnaga, hõlmates ka sotsiaalpartnereid, kuid mitte kitsama, üksnes sotsiaalpartnereid hõlmava organiga. Väiksem arv liikmesriike on otsustanud kasutada ühist menetlust, mis hõlmab kõiki sidusrühmi.

4.3. 3. küsimus: Teie riik peab esitama oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava hiljemalt 30. aprilliks. Kui kaugel Teie riigis selle protsessiga ollakse?

4.3.1. Vastused olid sisuliselt erinevad. Kuigi kõik osalejad teatasid, et nende riigi valitsus on alustanud tööd oma taaste- ja vastupidavuskavaga, on liikmesriigid selle protsessi eri etappides.

4.3.2. Enamikus liikmesriikides koostavad riikliku taaste- ja vastupidavuskava esimese versiooni vastutavad ministeeriumid, enamasti rahandusministeerium. Mõni liikmesriik on kodanikuühiskonnaga konsulteerimise lõpetanud, samal ajal kui teised ei ole veel väliste sidusrühmadega konsulteerinud. Mitu vastajat teatas ka, et nende valitsus konsulteerib tihedalt Euroopa Komisjoniga või kavatseb peatselt konsulteerimist alustada.

4.3.3. Mõne liikmesriigi puhul teatati, et pärast konsulteerimist Euroopa Komisjoniga töötavad nad nüüd oma riikliku kava teise versiooniga.

4.4. 4. küsimus: millised erinevused on Teie riigis taaste- ja vastupidavuskavade menetlusel võrreldes organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimisega tavalise poolaasta menetluse raames?

4.4.1. Ka siin anti vastuolulisi ja mõnevõrra ebaselgeid vastuseid. Siiski võib täheldada, et mõni suundumus sarnaneb eelmistele küsimustele antud vastustega: mõni vastaja leiab, et on liiga vara hinnangut anda, teised vastajad, et asjakohaseks konsulteerimiseks ei ole piisavalt aega, ja kolmandad, et sotsiaalpartnerid on ülejäänud organiseeritud kodanikuühiskonnast enam kaasatud. Mõni vastaja teatas, et taaste- ja vastupidavuskavade menetlus on olnud organiseeritud kodanikuühiskonnale avatum või kohandatum kui tavaline poolaasta menetlus, kuid veelgi enam märgiti, et tavalise poolaasta menetluse käigus organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimiseks kehtestatud raamistikku taaste- ja vastupidavuskavade menetluses ei kasutata.

⁽³⁾ Eri liikmesriikide aruandeid analüüsitakse käesoleva resolutsiooni lisas. Kogu materjal on kättesaadav komitee veebisaidil.

4.5. 5. küsimus: mil määral on Teie riigi taaste- ja vastupidavuskavad kooskõlas Teie riigi organiseeritud kodanikuühiskonna poliitiliste eesmärkidega?

4.5.1. Vastused sellele küsimusele jagunevad kolme laia, umbes ühesuurusse kategooriasse. Ühes rühmas leiti, et kavad on eesmärkidega üldiselt kooskõlas, kas konsulteerimismenetluse tulemusel või seepärast, et huvid olid algusest peale samad. Teises rühmas kahetseti, et valitsused jätsid kavade koostamisel kõrvale organiseeritud kodanikuühiskonna avalikud ja üldtuntud huvid, ning kolmandas ja viimases rühmas ei osatud vastata kas põhjalike teadmiste puudumise tõttu või kuna protsess oli alles algusjärgus.

5. Järeldused

5.1. Kuigi eelmiste aastate tavalise Euroopa poolaasta protsessiga võrreldes on riiklike taaste- ja vastupidavuskavade sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteerimise protsessid üldiselt paranenud, leiab komitee, et enamikus liikmesriikides ei ole need kaugeltki rahuldavad ei kodanikuühiskonna õigustatud nõudmiste ega isegi mitte taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi määruks sätestatud tingimuste aspektist. Kuigi sotsiaalpartneritel on üldiselt rohkem võimalusi osaleda kas sotsiaaldialoogi või riiklike taaste- ja vastupidavuskavade seotud spetsiaalsete protsesside kaudu, on teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide võimalused piiratumad.

5.2. Käesoleva resolutsiooni aluseks oleva uuringu tulemused on kooskõlas teiste Euroopa tasandi kodanikuühiskonna organisatsioonide tehtud uuringute ⁽⁴⁾ tulemustega, mis milles kajastub liikmesriikide kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemine riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades. Nende uuringute kohaselt on enamikus riikides kodanikuühiskonna organisatsioonide osalus olnud vähenenud või olematu. Jaanuaris uuringu jaoks kogutud andmed näitavad siinjuures vaid vähest paranemist. Sarnane rahulolematuse tase ilmneb ka Regioonide Komitee konsultatsioonist ⁽⁵⁾ kohalike ja piirkondlike poliitiliste organite kaasamise kohta riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse.

5.3. Komitee on seisukohal, et tõelise osalemisega on tegu siis, kui kodanikuühiskonna organisatsioone teavitatakse nõuetekohaselt kirjalike dokumentide vahendusel ametlike konsultatsiooniprotsesside raames, mis põhinevad õigusreeglitel ning avalikel ja läbipaistvatel menetlustel, kui neil on piisavalt aega analüüsida valitsuse ettepanekuid ja koostada oma ettepanekud, mida kas võetakse arvesse või mis lükatakse põhjendatult tagasi ning mis tuuakse igal juhul esile protokollis või avalikes dokumentides. Kui hakatakse kohaldama uusi raamtingimusi, tuleks seda konsulteerimist korrata. Kodanikuühiskonna osalemine ei ole mingil juhul mõeldud parlamentaarsete demokraatlike institutsioonide ülimuslikkuse asendamiseks ega kahtluse alla seadmiseks, vaid üksnes nende täiendamiseks koostöö kaudu.

5.4. Komitee kutsub nende liikmesriikide valitsusi, kes ei ole kehtestanud asjakohaseid sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteerimise menetlusi, üles need menetlused kiiremas korras kehtestama ning järgima taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi määrust. Komitee kutsub Euroopa institutsioone, eelkõige komisjoni üles kasutama oma volitusi, et nõuda nende riikide valitsustelt, kes ei ole seda veel teinud, oma vastavate kohustuste täitmist. Seda on veel võimalik teha riiklike taaste- ja vastupidavuskavade vastuvõtmiseks kehtestatud tähtaja jooksul. Komitee jagab teiste poliitiliste ja sotsiaalvaldkonna osalejate seisukohta, et Euroopa majanduse ja ühiskonna taastamiseks ja ümberkujundamiseks tehtavate investeeringute rahastamise vahendid peavad jõudma liikmesriikide ja nende ühiskondadeni nii kiiresti kui võimalik.

5.5. Kogemust, mis saadakse kodanikuühiskonna osalemisel riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamise etapis, ning selle osalemisega seotud lünkade ja puuduste hindamist tuleb kasutada tagamaks, et need lüngad ja puudused kõrvaldatakse edaspidi riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise etapis ning 2022. aasta riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamist silmas pidades. Sotsiaalpartnerite ja üldisemalt kodanikuühiskonna organisatsioonide aktiivne kaasamine tagab, et muutused on suunatud alt üles ja seega jätkusuutlikud ja tõhusad. Kavade rakendamisel tuleb arvesse võtta ka kodanikuühiskonna organisatsioone, sest nemad osutavad paljusid sotsiaalteenuseid.

⁽⁴⁾ Civil Society Europe and the European Center for Not-for-Profit Law: „Participation of civil society organisations in the preparation of the EU National Recovery and Resilience Plans“, detsember 2020.

⁽⁵⁾ RK-CEMR: „Omavalitsuste, linnade ja piirkondade kaasamine riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisse“, 20. jaanuar 2021.

5.6. Avaliku sektori ja sotsiaalvaldkonna osalejate vajadusest investeerida lühikese aja jooksul märkimisväärsed rahalisi vahendeid tuleneb muu hulgas oht, et vahendeid ei suudeta kavandatud aja jooksul kasutusele võtta ja täielikult ära kasutada, ning oht neid vahendeid ebatõhusalt kasutada. Veelgi tõsisem on korruptsioonioht. Kuigi komitee kutsub liikmesriikide valitsusi üles võtma vajalikke meetmeid juhtimissuutlikkuse parandamiseks ning läbipaistvuse ja haldus- ja parlamentaarse kontrolli edendamiseks, et tegeleda nende ohtudega, rõhutab komitee, et kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamine riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise järelevalvesse on jõuline vahend võitluses korruptsiooni ja ebatõhususe vastu.

5.7. Komiteele teeb muret, et käesoleva resolutsiooni aluseks olevate riiklike aruannete koostamise ajal ei olnud enamikus liikmesriikides piisavalt selge, millised on riiklike taaste- ja vastupidavuskavade haldamissüsteemid ning kuidas jaotub nende rakendamisel vastutus kesk-, piirkondliku ja kohaliku tasandi vahel. Samuti ei ole loomulikult piisavalt selge, milliste asjakohaste mehhanismide abil kaasatakse organiseeritud kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise, järelevalve- ja kohandamisetappidesse.

5.8. Käesolevas resolutsioonis keskendutakse sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamisele riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse ajal, mil nende kavade koostamine ei ole veel lõppenud. Eesmärk on neid protsesse parandada ning nõuda sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide nõuetekohast kaasamist riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisse, järelevalvesse ja kohandamisse. Oleme teadlikud kavade sisust, nagu seda on kirjeldatud raamprogrammides ja mõne liikmesriigi riikliku taaste- ja vastupidavuskava esimeses kavandis. Küsimustiku 5. küsimusele antud vastustest võib siiski järeldada, et enamikus liikmesriikides (kümme riiki kuueteistkümnest), kust protsessi praeguses etapis vastuseid saadi, vastavad kodanikuühiskonna organisatsioonide eesmärgid ulatuslikult või osaliselt raamprogrammide ja riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kavandite eesmärkidele, mis on kooskõlas komisjoni ja Euroopa Parlamendi poolt taasterahastu „NextGenerationEU“ ja selle taaste- ja vastupidavusrahastu jaoks sätestatud eesmärkide ja suunistega. Ülejäänud kuues liikmesriigis on kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtumine kriitiline ja kümnest liikmesriigist ei vastatud peamiselt seetõttu, et seda peeti ennatlikuks.

5.9. Komitee soovib siiski juhtida tähelepanu mõnele murele ja nõudmisele, mida väljendasid sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid seoses riiklike taaste- ja vastupidavuskavade sisuga.

- Investeeringud, mis on kooskõlas rohelise kokkuleppe ja digiülemineku ning nendega seonduvate õiglase ülemineku eesmärkidega, samuti konkreetse riigi sotsiaalse haavatavuse, tööhõive, tervishoiu ja sotsiaalkaitsega seonduvate eesmärkidega ning millega kaasneb 2019. ja 2020. aasta riigipõhistes soovitudes osutatud vajalike struktuurireformide rakendamine, peaksid viima tootlikkust suurendava, keskkonnaalasel ja sotsiaalselt jätkusuutlikuma majandusmudeli poole.
- Riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad peaksid selgelt väljendama investeerimisprojektide ja iga riigi reformikava seost, kehtestades asjakohased näitajad, ajakava ja järelevalvemetoodika.
- Taasterahastu „NextGenerationEU“ pakub liikmesriikide eelarvetele enneolematut ELi rahalist toetust. Riiklike kavade hindamisel peaks komisjon nõudma, et Euroopa vahendeid kasutatakse ka tõelise Euroopa lisaväärtuse loomiseks, toetades piiriüleseid taristuinvesteeringuid ja -projekte. Piiriülestel investeeringutel on selge positiivne majanduslik ja sotsiaalne ülekanduv mõju, mida tuleb jõulisemalt edendada.
- Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade raames tehtavad investeeringud peaksid võimendama muid erainvesteeringuid nendes kavades prioriteetsena määratletud sektorites. Investeerimisprogrammides tuleb piisavalt arvesse võtta VKEd ja sotsiaalsete ettevõtete toetuskõlblikke projekte.
- Nagu ÜRO äärmise vaesuse ja inimõiguste eriraportöör Olivier De Schutter väga selgelt märkis komitee täiskogu 28. jaanuari 2021. aasta istungil peetud kõnes, on oht, et sotsiaalküsimustele, sealhulgas vaesuse ja ebavõrdsuse vastu võitlemise vahenditele, ei omistata riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades vajalikku kaalu. Arvestades, et majanduse ja ühiskonna digiteerimine on üks taasterahastu „NextGenerationEU“ põhiteemasid, on oluline rõhutada, kui suur on oht, et digilõhe ei vähene.
- Investeeringud kvaliteetsesse haridusse, elukestvasse õppesse ning teadus- ja arendustegevusse on väga olulised, et hoogustada ja täiendada majanduslikke ja sotsiaalseid muutusi, mida edendatakse taasterahastu „NextGenerationEU“ abil. Samuti on olulised investeeringud, millega tugevdatakse COVID-19 pandeemia tõttu rängalt kannatanud riikide tervishoiusüsteeme ja rahvatervise poliitikat.

5.10. Komitee kutsub liikmesriikide valitsusi ja ELi institutsioone üles võtma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade vastuvõtmisel arvesse neid Euroopa kodanikuühiskonna muresid seoses riiklike taaste- ja vastupidavuskavade sisuga.

Brüssel, 25. veebruar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG
